

Kulttuuritapahtumien ja viestinnän saavutettavuus

Tarkistuslista
Yhdenvertainen Oulu2026 -hanke

Tämä tiedosto on osa Yhdenvertainen Oulu2026 –hankkeen **Kulttuuripalvelujen moninaisuuden edistämisen opasta**. Voit tutustua koko oppaaseen osoitteessa <https://www.ouka.fi/kulttuuripalvelujen-moninaisuuden-edistamisen-opas>

Johdanto

Saavutettava kulttuuripalvelu ottaa huomioon erilaisten ihmisten erilaiset tarpeet ja yksilölliset tavat toimia. Silloin osallistuja voi itse valita, mitä palveluja käyttää. Tieto on helposti saatavilla, ja jokaisella on mahdollisuus saada tietoa, jotta voi osallistua tekijänä tai kokijana.

Osallistuminen on miellyttävää, kun asiakaspalvelu on yhdenvertaista ja palveluasenne avoin moninaisille asiakkaille ja yleisöille.

Saavutettavuus on tärkeää ottaa huomioon jo tapahtumia ja viestintää suunniteltaessa. Hyvässä suunnittelussa arvioidaan nykytilannetta, määritellään tavoitteet, valitaan konkreettiset toimenpiteet, päätetään vastuhenkilöt ja toteutuksen aikataulu sekä varataan tarvittavat resurssit budjettiin. Näin varmistetaan, että suunnitelma ei ole vain suunnitelma, vaan se voidaan myös toteuttaa.

Budjetissa huomioitavia asioita

- ✓ esitysten tekstitykset
- ✓ esteettömyyskorjaukset tiloissa, myös henkilökunnan tiloissa
- ✓ henkilöstökoulutukset
- ✓ investoinnit kuten induktiosilmukka, siirrettävät luiskat
- ✓ kokemusasiantuntijoiden palkkiot
- ✓ käännökset (kieliversiot, selkokieli)
- ✓ saavutettavuuskartoitus
- ✓ saavutettavuus/esteettömyystietojen saatavuus viestinnässä
- ✓ tallenteiden ja videoiden tekstitykset
- ✓ tarvittavat apuvälineet
- ✓ tulkkauskset: viittomakieli, kirjoitustulkkkaus, kuvailutulkkkaus, puhuttujen kielten välinen tulkkkaus
- ✓ verkkopalveluiden saavutettavuuden arviointi ja käyttäjätestaus
- ✓ yhdenvertaisuussuunnitelma ja sen toimenpiteet

Sosiaalinen saavutettavuus 1/3

- Kulttuuri on sosiaalisesti saavutettavampaa, kun osallistumisen sosiaalisia esteitä madalletaan aktiivisesti.
- Keinoja ovat esimerkiksi autismiystävälliset ohjeet, jotka avaavat palvelun kulkua kaikille, jotka tarvitsevat yksityiskohtaisempia tietoja ennakoon tapahtuman tai palvelun kulusta (esim. sosiaalinen tarina). [Voit lukea lisää autismiystävällisyydestä oppaan luvusta 7.](#)
- Kulttuurikaveritoiminta on tapa tukea tapahtumiin osallistumista. Monelle kulttuuritapahtumaan lähteminen yksin voi olla hankalaa. Vapaaehtoinen kulttuurikaveri voi lähteä seuraksi tapahtumaan, varata liput, avustaa tapahtumapaikalle ja jakaa kokemuksen.

Sosiaalinen saavutettavuus 2/3

Esimerkkejä kulttuurikaveritoiminnasta

- [Kulttuuripassi - Suomussalmi](#)
- [Kulttuurikaveri - Nivala](#)
- [Kulttuurikummi - Oulu](#)
- [Kulttuurikaveri - Oulainen](#)

Sosiaalinen saavutettavuus 3/3

Sosiaalisia esteitä voi purkaa myös huomioimalla nämä:

- ✓ palvelusta saa tietoa itselle sopivalla tavalla ja kielellä
- ✓ henkilökunnalla on taitoa kohdata ihmisten erilaisia tarpeita
- ✓ kulttuuritarjonta on sisällöltään moninaista
- ✓ liikkumista tuetaan sekä paikan päällä että etäisyydet huomioon ottaen
- ✓ lastenhoidon järjestäminen

Taloudellinen saavutettavuus

Seuraavat toimenpiteet lisäävät taloudellista saavutettavuutta, jotta jokaisella olisi mahdollisuus osallistua varallisuudestaan huolimatta:

- ✓ hintojen porrastaminen eri käyttäjäryhmille
- ✓ vapaa sisäänpääsy vammaisen henkilön avustajalle tai tulkille
- ✓ mahdollisuus käyttää [Kaikukorttia](#)
- ✓ ilmainen tapahtuma tai maksuttomia päiviä kaikille
- ✓ viestiminen siitä, että on tervetullut sellaisena kuin on

Fyysinen saavutettavuus eli rakennetun ympäristön esteettömyys

Esteettömässä rakennetussa ympäristössä on helppoa kuulla, nähdä, liikkua, hahmottaa tila ja löytää etsimänsä. Esteettömyys palvelee kaikkia tiloja, palveluja ja käyttäjäryhmiä. Aloittaa voi pienistä parannuksista. Myös suojelluissa kohteissa on mahdollista löytää ratkaisuja.

Joskus esteettöminä pidetyt palvelut eivät olekaan esteettämiä. Tapahtumaa tai palvelua voi kehittää yhdenvertaisemmaksi esimerkiksi toteuttamalla saavutettavuusarvioinnin tai, esteettömyyskartoituksen. Esteettömyyskierroksen voi toteuttaa myös kokemusasiantuntijan kanssa.

Esteettömyyttä edistävät:

- ✓ esteettömyystieto
 - ✓ esteettömät asiointipisteet
 - ✓ esteettömät autopaikat
 - ✓ esteetön sisäänkäynti ja kulku sisätiloissa
 - ✓ esteetön wc
 - ✓ hyvä akustiikka
 - ✓ induktiosilmukka ja kuuluvuuskartta
 - ✓ kaiteet portaissa
 - ✓ katsomokorokkeet ulkoilmatapahtumissa
 - ✓ lainattavat apuvälineet
 - ✓ levähdyspaikat
 - ✓ luiskat kynnysten ylittämiseen
 - ✓ naulakoita myös matalalla
 - ✓ näyttelytekstien sijoittelu ja teosten asettelu
 - ✓ pyörätuolipaikat eri paikoissa katsomossa
 - ✓ rauhallinen tila tai lepohuone
 - ✓ riittävä, ei häikäisevä valaistus
 - ✓ selkeät ja riittävät opasteet
 - ✓ sukupuolineutraalit WC:t
 - ✓ tunnusteltavat opasteet, kohokartta
 - ✓ äänimajakka
- Muista myös esiintyjien ja henkilökunnan tilat!

Mahdollisuudet käyttää eri aisteja

Näin voit toteuttaa kulttuuripalveluja huomioiden erilaisia toimintarajoitteita tai vammoja

- kosketeltavat kopiot käyttöesineekokoelmissa
- erikseen teetetyt kopiot
- koskettelukierrokset
- kuvailutulkkaus, kielensisäinen tekstitys
- tekstitys taiteellisena ratkaisuna
- induktiosilmukka
- viittomakieliset sisällöt
- tulkkaus viittomakielelle

Viittomakielisten sisältöjen tekijöiksi on hyvä pyytää ensisijaisesti äidinkieleltään viittomakielisiä henkilöitä.

Ymmärtämisen tukeminen

Ymmärtämistä tukee se, että tietoa on saatavilla monen tasoisena. Tämä tarkoittaa yleisluontoista ja syventävää tietoa.

- käytä selkeää yleiskieltä
- tarjoa tietoa selkokielellä
- vastaa kysymyksiin mitä, kuka, missä, milloin, miksi
- tarjoa mahdollisuutta oppia eri tavoin: kuunnellen, katsellen, käytännössä kokeillen

Alueellinen saatavuus

Etäisyydet ovat monelle este osallistua. Siksi

- toteuta tapahtumasi tai toimintasi kiertueella
- mene sinne, missä ihmiset ovat
- toteuta pop up -tilaisuuksia eri paikoissa ja omien tilojen ulkopuolella
- kuljeta yleisö luoksesi
- mahdollista etäosallistuminen

Viestinnän saavutettavuus - tarkistuslista

Viestinnän saavutettavuus – tarkistuslista

Jotta jokaisen kulttuuriset oikeudet voisivat toteutua, haluamme tavoittaa ihmiset, jotka puuttuvat tapahtumista. Näin tuemme jokaisen mahdollisuutta osallistua. Viestinnän onnistumista tukevat selkeä ulkoasu, selkeä kieli, kielivaihtoehdot, viestinnän kohdentaminen ja tieto saavutettavuudesta.

Selkeä ulkoasu - saavutettava graafinen suunnittelu

- selkeä ja yksinkertainen taitto
- tarpeeksi suuri kirjasinkoko
- selkeä, tuttu ja tavallinen kirjaintyyppi
- tekstin tasaus vasemmalle
- riittävä tummuuskontrasti tekstin ja taustan välillä
- ei tekstiä kuvan päälle
- tietoa ei välitetä vain värillä

Selkeä kieli

- Suosi aktiivimuotoa ja suoraa sanajärjestystä
- Vältä vaikeita sanoja tai selitä ne
- Käytä tavallisimpia taivutusmuotoja
- Vain yksi tärkeä asia virkkeeseen
- Suosi yksinkertaista lauserakennetta
- Jäsentele tekstiä ja käytä väliotsikoita
- Tue viestiä kuvilla
- Opettele selkokielen periaatteet
- Tarjoa tietoa eri kielillä
- Lueta tekstiä henkilöllä, joka ei tunne aihetta
- Lue omaa tekstiäsi ääneen, niin vaikeat kohdat paljastuvat
- Voit tilata tekstisi selkokielellä myös muualta

Viestinnän kohdentaminen

- Viesti monikanavaisesti
- Tavoita viestinnällä vähemmistöryhmiin kuuluvia
- Huomioi moninaisuus kuvituksessa
- Tarkista ja täydennä tiedotuslistat kattamaan vähemmistöryhmät
- Suunnittele ja testaa viestintää kohderyhmän kanssa

Tieto saavutettavuudesta

Tieto tapahtumien saavutettavuudesta tai esteettömyydestä tukee osallistumista. Kun on tietoa, on mahdollista arvioida, onko osallistuminen mahdollista ja miten.

- Laadi verkkosivustolle saavutettavuus-/esteettömyysosio
- Selitä sanallisesti ja havainnollista symboleilla tai kuvilla
- Tutustu esteettömyyskriteereihin
- Lisää yhteyshenkilön tiedot, jolta voi kysyä lisää
- Kuvaile palvelua, toiminta tai tilaa, ei käyttäjiä tai osallistujia

Verkkopalvelujen saavutettavuus 1/2

Verkkopalvelun saavutettavuus on hyödyllistä ottaa mukaan suunnittelusta alkaen.

- Suunnittele palvelu johdonmukaiseksi ja loogiseksi
- Sisällytä tarjouspyyntöihin ja sopimukseen saavutettavuus- ja käytettävyyksivaatimukset
- Arvioi palvelun saavutettavuus asiantuntijalla
- Nettisivujen saavutettavuustestaus
- Käyttäjättestaus on myös hyvä tapa varmistaa saavutettavuus

[Lue lisää esimerkiksi Kehitysvammaliiton Papunet-palvelusta \(siirryt uudelle sivulle\)](#)

Verkkopalvelujen saavutettavuus 2/2

Verkkopalvelun pitää olla havaittava, ymmärrettävä ja toimintavarma.

- riittävät tummuuskontrastit
- kaikkien toimintojen pitää olla käytettävissä näppäimistöllä
- kaikki samanlaiset toiminnot merkitään samalla tavalla
- Verkkopalvelun pitää toimia erilaisilla avustavilla teknologioilla

Muistilista sivuston päivittämiseen

- Merkitse otsikot otsikoiksi ja määrittele niiden hierarkia oikein.
- Merkitse listat listoiksi.
- Linkitä selkeästi: kerro, mihin linkki vie.
- Merkitse kuviin alt-tekstit eli vaihtoehtoiset tekstit
 - Alt-teksti kertoo napakasti kuvan olennaisen sisällön, ei ole siis kuvateksti
- Käytä videoissa tekstitystä tai kuvailutulkkauksia.
- Vältä liitteitä. Tarjoa pdf-tallenteen sijaan mieluummin HTML-verkkosivu.
- Pyydä verkkosivustosta palautetta
- Kouluta ja perehdytä uudet työntekijät

Saavutettavuus sosiaalisessa mediassa

- Kirjoita kuvalle vaihtoehtoinen teksti eli kuvaile kuva lyhyesti
- Huomioi moninaisuus kuvissa
- Tekstitä ja kuvaile videot
- lisää #aihetunnisteet tekstin loppuun
- Käytä emojiä maltillisesti
- Jos aihetunniste koostuu monesta sanasta, aloita uusi sana isolla kirjaimella: esimerkiksi #TaideKuuluuKaikille (kuitenkin yhdyssanat pienellä: #kulttuuripääkaupunki)

- Muista muutkin saavutettavuuden perusasiat: kerro saavutettavuustiedot esim. Facebook-tapahtumissa, muista eri kielivaihtoehdot ja käytä selkeää kieltä

Storyssa eli tarinassa:

- Huolehdi hyvästä kontrastista tekstin ja taustan välillä
- Tekstitä puhe
- Saavutettavin tarina on video, jossa sama asia on puheena/äänenä ja tekstinä.

Saavutettavuus sosiaalisessa mediassa

Sanat ovat osa vallankäyttöä ja rakentavat todellisuutta

- Miten puhutellaan ja nimetään ihmisiä tai asioita?
- Mitä sanoja valitaan?

Tutustu asiantuntijoiden tekemiin sanastoihin

- Tutki aiheeseen liittyvien järjestöjen viestintää, esim. vammaisjärjestöjen viestintää
- Voit myös kysyä järjestöiltä tai henkilöltä itseltään

Saavutettavuus sosiaalisessa mediassa

Muista ihminen:

- Ei typistetä ihmistä yhteen ominaisuuteensa
- ”Näkövammaiset” vs. ”näkövammaiset ihmiset/henkilöt/taiteilijat”
- ”Köyhät” tai ”köyhät ihmiset” vs. ”köyhyyttä kokevat ihmiset”

Millaisia mielikuvia ilmaisut tuottavat?

- Kuka esimerkiksi on vallankäyttäjä, asiantuntija tai toimija? Kuka on vallan tai toiminnan kohde?

Saavutettavuudessa ja yhdenvertaisuudessa on usein kyse melko tarkoista asioista

- Selitä, mitä jollakin käsitteellä tarkoitetaan juuri tässä yhteydessä
- Yksityiskohdat voivat olla tärkeitä: älä sivuuta asioita ylätasoisilla ilmaisuilla

Lisätietoja ja hyödyllisiä lähteitä

[Saavutettavuuden lait ja standardit – Saavutettavuusvaatimukset \(siirryt uudelle sivulle\)](#)

[Kulttuuria kaikille - Tarkistuslistat arvioinnin tueksi \(siirryt uudelle sivulle\)](#)

[Selkokeskus.fi \(siirryt uudelle sivulle\)](#)

[Saavutettavuus - Papunet \(siirryt uudelle sivulle\)](#)

Kiitos!

Tässä esityksessä on
hyödynnetty [Kulttuuria kaikille –
palvelun](#) materiaaleja.

Oulu2026
European Capital
of Culture

Euroopan unionin
osarahoittama